

BASHKËNGJITJA INSTITUCIONEVE NDËRKOMBËTARE FINANCIARE RRUGA PËRPARA

HYRJE

Pas shpalljes së pavarësisë nga autoritetet e Kosovës, një nga sfidat kryesore të Kosovës do të jetë zhvillimi ekonomik me qëllim të zbutjes së varfërisë dhe përmirësimit të kushteve të jetesës së qytetarëve të rëndomtë. Kosova do të duhet të ndërmerë një numër të reformave të vështira, të merret me pengesat kryesore në rrugën e saj drejt prosperitetit dhe integriteteve evropiane. Në këtë drejtim, Kosova ka nevojë për përkrahjen e bashkësisë ndërkombëtare. Anëtarësimi në institucionet ndërkombëtare financiare është një nga mundësitë që Kosova duhet t'i përdor sa më shpejt që është e mundur në këtë rrugë.

Pas shpalljes së pavarësisë Kosova do të mund t'i bashkëngjitet dy institucioneve më të rëndësishme financiare të sistemit Bretton Woods, Fondit Monetar Ndërkombëtar (FMN) dhe Bankës Botërore (BB). Kjo analizë rekomandon hapat e ardhshëm që duhet t'i ndërmerë Kosova në mënyrë që të bëhet anëtare e familjes së madhe ndërkombëtare financiare. Autoritetet kosovare tashmë i kanë filluar bisedimet joformale me Fondin Monetar Ndërkombëtar.

Serbia dhe Rusia do të përpiqen ta bllokojnë Kosovën në forumet ndërkombëtar. Plani i përfaqësuesit special të Kombeve të Bashkuara Marti Ahtisaari nuk kaloi në Këshillin e Sigurimit, për shkak të kundërshtimit nga anëtari me të drejtë vetoje Rusia. Prandaj ka shumë pak gjasa Kosova të anëtarësohet në KB në periudhën afatshkurtër. Megjithatë, ka institucione, anëtarësia në të cilat është shumë e rëndësishme dhe ku anëtarësia nuk mund të bllokohet nga një shtet. FMN dhe BB janë dy institucione të tilla.

Në të dyja Institucionet Ndërkombëtare Financiare (INF) për të cilat flet kjo analizë, vendimet merren nga Bordi Qeverisës që përbëhet nga shtetet anëtare, me fuqi të ndryshme votimi në përputhje me fuqinë e tyre ekonomike. Vendimet për të pranuar anëtarë të rinj kërkojnë aprovimin e shumicës së thjeshtë nga Bordi Qeverisës (50 + 1 për qind). Disa nga aksionarët më të mëdhenj të këtyre institucioneve janë Shtetet e Bashkuara dhe disa shtete evropiane që e përkrahin pavarësinë e Kosovës. Fuqitë vendimmarrëse janë proporcionale me numrin e aksioneve që i ka një shtet. Më poshtë mund të shihen përqindjet e fuqive votuese për shtetet më të fuqishme.

“Bordi i Guvernatorëve, trupi më i lartë vendimmarrës në FMN, përbëhet nga një guvernator dhe nga një zëvendës guvernator nga secili shtet anëtar. Guvernatori caktohet nga shteti anëtar dhe zakonisht është ministri i financave ose guvernatori i bankës qendrore. Të gjitha fuqitë e FMN-së janë të vendosura në Bordin e Guvernatorëve. Bordi i guvernatorëve mund të delegojë te Bordi Ekzekutiv të gjitha përveç fuqive të rezervuara. Bordi i Guvernatorëve zakonisht takohet njëherë në vit.” (Burimi: FMN)

Informatat tjera mbi anëtarësinë dhe përparësitë e anëtarësimit

Një shtet anëtar në FMN i caktohet kuota, që është proporcionale me nivelin e ekonomisë së atij shteti si dhe potencialit që ka ajo ekonomi. Kuota e një anëtari në FMN përcakton:

- Shumën e parapagimit – Kosova duhet të paguajë një shumë parapagimi në përputhshmëri me kuotën;
- Fuqinë votuese; kuota përcakton fuqinë votuese të një shteti (shih tabelën më poshtë)
- Qasjen në financim tek FMN; huamarrja nga këto institucione është e kufizuar;
- Alokimin e të Drejtave Speciale të Tërheqjes (SDR) që përdoret si njësi matëse nga FMN dhe paraqet një shportë të valutave kryesore botërore.

Për qëllime të krahasimit, kuota e Malit të Zi është diku 0.01 për qind e totalit (27.5 milion SDR) dhe ka 525 vota apo 0.02 për qind të totalit. Kuota e Shqipërisë është 0.02 për qind (48.7 milion SDR) dhe ka 737 vota (0.03 për qind e totalit). (Burimi: FMN)

Përveç financimit të kufizuar, përparësitë e anëtarësimit përfshijnë:

- Ndihmë në reformat strukturale me qëllim të zbutjes së varfërisë,
- Fonde për të arritur këto reforma strukturale,
- Informata të besueshme të cilat mund t’ju shkojnë investitorëve për ekonominë dhe rrezikun e investimeve në Kosovë, që në fund do të çojë drejt rangimit kreditor të Kosovës;
- Ndihmë në politikat drejt arritjes së stabilitetit makroekonomik dhe fiskal.

Më me rëndësi në këtë periudhë është fakti se FMN-ja dhe BB-ja janë dy institucione të rëndësishme financiare dhe anëtarësia në këto institucione, përveç përparësive zhvillimore dhe financiare, do të forconte legjitimitetin e Kosovës si shtet i pavarur.

Prandaj, në qoftë se një masë kritike e shteteve aksionare në FMN dhe BB e mbështesin pranimin e anëtares së re, Kosova mund të bëhet anëtare e këtyre dy

institucioneve me prestigj. Megjithatë, procesi i anëtarësimit nuk është i lehtë dhe kërkon shumë punë nga shteti që aplikon për anëtarësim. Këtë e kemi parë nga përvoja e disa shteteve të reja në botë që janë bërë anëtarë në këto institucione së fundi, siç janë Timori Lindor dhe Mali i Zi. Mali i Zi u bë anëtarë e Fondit Monetar Ndërkombëtar në janar 2007, shtatë muaj pas shpalljes së pavarësisë nga autoritetet malazeze, edhe pse ata i patën bërë shumicën e përgatitjeve para aktit të shpalljes. Prandaj është shumë me rëndësi që qeveria e Kosovës të iniciojë procesin e anëtarësimit në këto dy institucione posa ta shpall pavarësinë.

Borxhi potencial i jashtëm (gjysma e të cilit është ndaj Bankës Botërore) është diskutuar gjatë negociatave për status në Vjenë. Autoritetet e Kosovës kanë shprehur gatishmërinë për të marrë përsipër borxhin që potencialisht i takon Kosovës, pas shqyrtimit të dokumentacionit origjinal të borxhit. Autoritetet serbe që momentalisht po e kthejnë atë borxh, nuk e kanë siguruar dokumentacionin origjinal në lidhje me borxhin e Kosovës ndaj Bankës Botërore. Kjo analizë nuk ka për qëllim që të ofrojë informata në lidhje me borxhin e Kosovës ndaj Bankës Botërore. Po ashtu kjo analizë nuk merr ndonjë pozicion në lidhje me këtë çështje. Qëllimi i kësaj analize është vetëdijesimi sa më i madh mbi anëtarësimin në INF dhe për të dhënë informacione për hapat e parë në këtë procedurë.

PROCEDURA

Një shtet duhet të jetë anëtar i Fondit Monetar Ndërkombëtar para se të bëhet anëtar i Bankës Botërore. Edhe pse anëtarësimi në bankë Botërore po ashtu përfshin shumë punë procedurale, prioriteti i parë duhet të jetë fillimi i negociatave me FMN-në. **Edhe pse një shtet duhet të bëhet anëtar i FMN-së para se të bëhet anëtar i BB-së, shumë procedura të anëtarësimit mund të kryhen paralelisht.**

PARAKUSHTET

Anëtarësia në FMN është në të njëjtën kohë pjesa më e rëndësishme dhe pjesa më e vështirë e procesit të anëtarësimit. Për tu bërë anëtar i FMN-së, duhet të përmbushen këto kritere:

1. *Aplikuesi duhet të jetë shtet* – FMN nuk kërkon si parakusht anëtarësimin në OKB
2. *Aplikuesi duhet të jetë në kontroll të punëve të jashtme* – Pas shpalljes së pavarësisë, autoritetet e Kosovës do të jenë në kontroll të punëve të jashtme.
3. *Aplikuesi duhet të ketë mundësinë dhe duhet të jetë gati t'i marrë obligimet e anëtarësimit* – Kjo përfshin ndryshimin në legjislacion të shtetit aplikues, ku Kosova do të ndërmerre obligimet e anëtarësimit. Për shembull, Mali i Zi në tetor 2007 miratoi ligjin për anëtarësimin e Malit të Zi në FMN dhe institucione të tjera financiare, sipas

të cilit Mali i Zi pranoi anëtarësimin në institucionet financiare me të gjitha obligimet që i sjell anëtarësimi në marrëveshjet e tyre, duke përcaktuar se Ministria e Financave do të jetë agjenti fiskal i Republikës së Malit të Zi në Bankën Botërore, ndërsa Banka Qendrore e Malit të Zi u caktua agjent fiskal i Malit të Zi në FMN (*Burimi: Qeveria e Malit të Zi*). Legjislacioni do ta lejonte aplikuesin të nënshkruajë nene të marrëveshjes me FMN-në. Përveç legjislacionit, zotimet do të përfshinin zotimin për të paguar anëtarësinë e caktuar dhe kërkesa të tjera nga nenet e marrëveshjes.

Aplikimi Formal dhe Kuota e Anëtarësimit

Pas përmbushjes së të gjitha këtyre kushteve, një shtet duhet të plotësojë aplikacionin për anëtarësim në Fondin Monetar Ndërkombëtar. Pas pranimin të aplikimit, FMN-ja e dërgon një mision special të anëtarësimit në Kosovë për të mbledhur informata dhe për të përgatitur një dokument vlerësues të ekonomisë së Kosovës. Misioni po ashtu rekomandon edhe pjesëmarrjen e shtetit në FMN që bëhet sipas pozitës ekonomike të atij shteti në krahasim me shtetet e tjera.

Misioni i anëtarësimit do të kërkojë nga autoritetet e Kosovës mbledhjen e informatave për ekonominë e Kosovës që nga viti 1984. Kjo do të paraqet vështirësi për autoritetet e Kosovës, pasi që informatat mbi ekonominë e Kosovës, posaçërisht gjatë viteve të 90-ta nuk janë në dispozicion shumë lehtë dhe do të kërkonin shumë supozime. Autoritetet e Kosovës dhe FMN-ja duhet të jenë gati për të adresuar çështjen e informatave që nuk ekzistojnë.

Komisioni Ad-Hoc

Bordi Ekzekutiv i Fondit Monetar Ndërkombëtar cakton një komision Ad-Hoc, që përbëhet nga 6-8 drejtorë ekzekutiv nga bordi që caktohen sipas rekomandimeve të drejtorit menaxhues. Ky komision është përgjegjës për aprovimin e kuotës si dhe kushteve të tjera të anëtarësimit. Kryesuesi i këtij komisioni më vonë kontakton shtetin për të parë se a pajtohen me rekomandimet e komisionit.

Votimi

Në qoftë se ka pajtim, propozimi i dërgohet bordit të guvernatorëve për aprovim. Propozimi kërkon 51 për qind të votave për të marrë aprovimin. Pas aprovimit, shtetet aplikuese kanë gjashtë muaj për të kompletuar legjislacionin. Procesi procedural i Bankës Botërore mund të bëhet në të njëjtën kohë, pasi që ka shumë procedura administrative që duhen të kompletohen.

Fuqia Votuese në FMN

Shteti	Kuota
1 SHBA 	17.09
2 Japonia 	6.13
3 Gjermania 	5.99
4 Mbretëria e Bashkuar 	4.94
5 Franca 	4.94
6 Kina 	3.72
7 Italia 	3.25
8 Arabia Saudite 	3.21
9 Kanada 	2.93
10 Federata Ruse 	2.74
11 Holanda 	2.38
12 Belgjika 	2.12
13 India 	1.91
14 Zvicra 	1.59
15 Australia 	1.49
16 Meksiko 	1.45
17 Braziki 	1.4
18 Spanja 	1.4
19 Korea 	1.35
20 Venecuela 	1.22
21 Suedia 	1.1
Total 21 shtete	72.35
Të tjerat	27.65

*FMN ueb-faqja

Fuqia Votuese në BB (IBRD)

Shteti	Kuota
1 SHBA 	16.38
2 Japonia 	7.86
3 Gjermania 	4.49
4 Mbretëria e Bashkuar 	4.3
5 Franca 	4.3
6 Kina 	2.78
7 Italia 	2.78
8 Arabia Saudite 	2.78
9 Kanada 	2.78
10 Federata Ruse 	2.78
11 India 	2.78
12 Holanda 	2.21
13 Brazili 	2.07
14 Belgjika 	1.81
15 Spanja 	1.74
16 Zvicra 	1.66
17 Australia 	1.53
18 Irani 	1.48
19 Korea 	1.35
20 Venecuela 	1.27
21 Meksiko 	1.18
Total 21 shtete	70.31
Të tjerat	29.69

*BB ueb-faqja

HAPAT E ARDHSHEM – REKOMANDIMET

Rekomandohet që Qeveria e Kosovës të vazhdojë me hapat në vijim:

1. Fillimi i diskutimeve me FMN-në dhe Bankën Botërore për të filluar procesin e anëtarësimit;
2. Përgatitja e aplikacionit, menjëherë pasi që Kosova të shpallë pavarësinë;
3. Organizimi i një vizite zyrtare të një delegacioni të Kosovës për të takuar FMN-në dhe BB-në, ku qeveria e Kosovës do të njihej më shumë me këto institucione;
4. Fillimi i përgatitjes për misionin e anëtarësimit;
5. Fillimi i përgatitjes për legjislacionin e nevojshëm të anëtarësimit;